



**ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ**

22 Φεβρουαρίου 2022

Νέες Εκδόσεις Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών

Το Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών (ΚΕΕ) του Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας μέσα στα πλαίσια της σημαντικής προσφοράς του προς τον Πολιτισμό και τα γράμματα της Κύπρου ανακοινώνει τις πιο κάτω Εκδόσεις, έργων Κυπρίων και εξ Ελλάδος επιστημόνων–συνεργατών του ΚΕΕ, τις οποίες πραγματοποίησε κατά το 2021. Αυτές οι εκδόσεις πραγματοποιήθηκαν ως ουσιώδες μέρος των εκδοτικών του δραστηριοτήτων, οι οποίες έχουν σκοπό την ανάδειξη της Ιστορίας και του Πολιτισμού της Κύπρου γενικότερα μέσα από τα πορίσματα της κυπριολογικής έρευνας:

-Γεώργιος Καζαμίας, *Η Τουρκική Εισβολή και ο ξεριζωμός των Κερυνειωτών μέσα από τις Μαρτυρίες στο Αρχείο Προφορικής Παράδοσης Κατεχομένων Περιοχών. Σειρά: Πηγές και Μελέτες της Κυπριακής Ιστορίας, αρ. 87, Λευκωσία 2021, Διαστάσεις 19 x 28, 232 σελίδες, ISBN: 978-9963-0-8163-9, Τυπογραφείο «Λυχνία Α.Ε.», Τιμή €39,00.*

Το βιβλίο αυτό έχει ως θεματική τον εκτοπισμό των κατοίκων της επαρχίας Κερύνειας κατά την πρώτη και τη δεύτερη φάση της τουρκικής εισβολής του 1974. Όπως αναφέρεται και στον τίτλο του βιβλίου, οι μαρτυρίες των κατοίκων της επαρχίας Κερύνειας σχετικά με την εισβολή και τον εκτοπισμό τους αντλούνται από το Αρχείο Προφορικής Παράδοσης Κατεχομένων Περιοχών του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών, επομένως το βιβλίο βασίζεται σε πρωτογενείς προφορικές μαρτυρίες οι οποίες καταγράφηκαν ηλεκτρονικά στο προαναφερόμενο αρχείο. Στο πρώτο μέρος του βιβλίου ο συγγραφέας αναλύει τη γένεση και την εξέλιξη της προφορικής ιστορίας, την αντιμετώπισή της στην Κύπρο και το ρόλο που διαδραμάτισε το Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών στη δημιουργία ενός αρχείου προφορικής παράδοσης το οποίο εξ υπαρχής ιδρύθηκε για να καταγραφούν οι μνήμες των εκτοπισμένων λόγω της τουρκικής εισβολής κατοίκων των μέχρι σήμερα κατεχομένων περιοχών. Μετά από μια περιγραφή του ερευνητικού προγράμματος που ο ίδιος ο συγγραφέας εκτόνησε για το Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών, καρπός του οποίου είναι το παρόν βιβλίο, αναλύει με λεπτομέρεια και διεξοδικά τις διάφορες πτυχές της τουρκικής εισβολής, με αναφορές στην ελληνόγλωσση και ξενόγλωσση βιβλιογραφία, γενική περιγραφή της εισβολής, ιστορικό περίγραμμα των γεγονότων, καθώς και την πρώτη φάση της εισβολής με συζήτηση των βρετανικών πρωτοβουλιών για απομάκρυνση των ξένων υπηκόων και τον ναυτικό αποκλεισμό των βόρειων παραλίων της Κύπρου. Περιγράφει την κατάσταση της άμυνας της Κύπρου και της προσπάθειες ενίσχυσης αυτής από την Ελλάδα και στη συνέχεια περνά στις συνομιλίες της Γενεύης οι οποίες πραγματοποιήθηκαν μεταξύ της πρώτης και δεύτερης φάσης της εισβολής, και στη δεύτερη φάση της εισβολής και τις μαρτυρίες από την επαρχία της Κερύνειας οι οποίες σχετίζονται με αυτή.

Στο δεύτερο μέρος του βιβλίου παρατίθενται και σχολιάζονται οι μαρτυρίες διάφορων εκτοπισμένων που προέρχονται από την πόλη και τα χωριά της επαρχίας Κερύνειας. Αυτό το μέρος του βιβλίου χωρίζεται σε τέσσερις υποδιαιρέσεις. Στη πρώτη απ' αυτές αναφέρονται και σχολιάζονται οι μαρτυρίες των κατοίκων της πόλης της Κερύνειας και των κοντινών χωριών.

Στη δεύτερη υποδιαίρεση εξιστορείται μέσα από τις μαρτυρίες των επηρεαζόμενων η κατάληψη της Λαπήθου και του Καραβά, δύο μεγάλα χωριά στα δυτικά της Κερύνειας, από τις τουρκικές στρατιωτικές δυνάμεις. Καθώς και άλλων μικρότερων χωριών σε μικρή απόσταση από αυτά τα δύο χωριά. Στην τρίτη υποδιαίρεση περιγράφεται η κατάληψη των υπολοίπων χωριών στο δυτικό μέρος της επαρχίας Κερύνειας μέσα από τις μαρτυρίες των εκτοπισμένων και στην τέταρτη υποδιαίρεση η κατάληψη του ανατολικού τομέα της επαρχίας Κερύνειας, πάλι σύμφωνα με τις προφορικές αφηγήσεις των προσφύγων. Ιδιαίτερη εντύπωση προκαλεί στον αναγνώστη η πίστη αρκετών εκτοπισμένων από διάφορα χωριά πως η εγκατάλειψη των πατρογονικών τους εστιών ήταν προσωρινή, και πως θα επιστρέφαν εκεί όταν σταματούσαν οι εχθροπραξίες. Άλλοι όμως ήταν πιο διορατικοί. Όπως είπε κάποιος πρόσφυγας από το Καρακούμι στη σύζυγό του: «Δε καλά τον τόπο σου γιατί δε θα τον εξαναδούμε. Αν δούμε τ' αυτιά μας, εν να δούμε ξανά την Κερύνεια».

-Κυπριανός Δ. Λούης, *Επιχειρηματικότητα και Οικονομική Στρατηγική στην Κύπρο κατά το πρώτο μισό του 14^{ου} αιώνα: Η Περίπτωση του Γεωργάκη Μαρκαντωνίδη*. Σειρά: Πηγές και Μελέτες της Κυπριακής Ιστορίας, αρ. 88, Λευκωσία 2021, Διαστάσεις 19 x 28, 328 σελίδες, ISBN: 978-9963-0-8162-2, Τυπογραφείο «Λυχία Α.Ε.», Τιμή €28,00.

Στην παρούσα εργασία εξετάζονται οι οικονομικές λειτουργίες που επιτελούσε ο Γεωργάκης Μαρκαντωνίδης ως έμπορος και διοικητικός παράγοντας στην κυπριακή αγορά. Ο Μαρκαντωνίδης ήταν ο κοινωνικός τύπος του κεφαλαιούχου, ο οποίος συνδύαζε τα διοικητικά και τα οικονομικά πλεονεκτήματα της θέσης του, τις οικογενειακές καταβολές, τις πολιτικές προσβάσεις, καθώς και τις επιχειρηματικές δραστηριότητές του, για να επιτύχει τους στόχους του. Η τυπολογία και η ιδιαιτερότητα της επιχείρησης του Γεωργάκη Μαρκαντωνίδη οφείλεται στην επινοητικότητα και τη επιχειρηματική στρατηγική που υιοθέτησε. Η επιχειρηματική στρατηγική του συνέβαλε στην εξασφάλιση χρηματοδότησης μέσω της συγκέντρωσης των «βιομηχανικών» προϊόντων (εμπορευμάτων), τόσο για τη διακίνηση προϊόντων όσο και για την ανάπτυξη άλλων δραστηριοτήτων, όπως μικρών εταιρικών εμπορικών συμπράξεων, μονοπωλιακού τύπου εκμεταλλεύσεων και εκμισθώσεων φορολογικών προσόδων και τσιφλικιών.

Η σχέση του με τους ξένους μεγαλέμπορους βασιζόταν στη σταδιακή αμοιβαία σχέση εμπιστοσύνης, η οποία αποκτήθηκε και αποτελούσε την απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία των μεταξύ τους συναλλαγών. Η εκμίσθωση φορολογικών και τσιφλικιακών προσόδων εκ μέρους του Μαρκαντωνίδη δημιούργησε μια εταιρική σχέση η οποία με τη σειρά της οδήγησε σε μια «ιδιοκτησιακή πραγματικότητα» ως προς τη διαχείριση αυτών των προσόδων. Με τη συνεργασία ενός δικτύου μεσαζόντων που είχε ισχυρή διασύνδεση με τους τόπους παραγωγής ή μέσω της εκχώρησης ομολογίας προθεσμίας εισπρακτέας προς τους παραγωγούς, ο Μαρκαντωνίδης ανέπτυξε ένα ευρύτατο δίκτυο εκμετάλλευσης εμπορευμάτων και πρώτων υλών του τόπου για λογαριασμό εξαγωγέων και ξένων εμπόρων. Πρόκειται για τις εμπορευματικές καλλιέργειες του βαμβακιού, του μεταξιού και στη συνέχεια των χαρουπιών, οι οποίες αποτελούσαν τον κεντρικό χαρακτήρα των ανταλλαγών σε όλη την Ανατολική Μεσόγειο.

Στο βιβλίο εξετάζονται διεξοδικά οι πρακτικές που σχετίζονταν με την αγορά και την πληρωμή του εμπορεύματος. Η προαγορά αποτελεί ένα ζήτημα που δεν έχει διερευνηθεί επαρκώς και είναι συνυφασμένο με σχέσης εξάρτησης και εκμετάλλευσης. Οι μηχανισμοί φοροείσπραξης, τους οποίους εγκαθίδρυσε ο Μαρκαντωνίδης, απέβλεπαν στην αύξηση του κέρδους από τον αγοραστή των φόρων. Ο ίδιος διετέλεσε επίσης εκμισθωτής εμπορευματικών τσιφλικιών, ιδιοκτήτης εργαστηρίου και αποθηκευτικού χώρου.

Με την παρούσα μελέτη αναδεικνύεται ένα πολύπλοκο και πολυεπίπεδο πλέγμα σχέσεων, το οποίο αναπτύσσεται εμπλέκοντας την τοπική οθωμανική εξουσία, την κυπριακή εκκλησία, το «κοινό Κυπρίων», τους εμπόρους, τους «εργαστηριάρηδες», το υπηρετικό προσωπικό, τους

τεχνίτες, τους τοπικούς εργάτες κ. ά. Το συγκεκριμένο πλέγμα σχέσεων προσδιορίζει τις οικονομικές σχέσεις της υπό εξέταση περιόδου στην Οθωμανοκρατούμενη Κύπρο των αρχών του 19^{ου} αιώνα. Σε αυτό το πλαίσιο διαφάνηκε ότι προκειμένου να επιτύγχανε μια εμπορική – ή και άλλη – επιχείρηση, η κατοχή διοικητικής σχέσης έμοιαζε αναγκαία.

-Κυπριανός Δ. Λούης, Αρχαιακά και Ιστορικά Ανάλεκτα Προφορικής Παράδοσης και Νεότερης Ιστορίας της Κύπρου. Σειρά: Συναγωγή Μελετών, αρ. 5, Λευκωσία 2021, Διαστάσεις 17 x 24, 184 σελίδες, ISBN: 978-9963-0-8165-3, Τυπογραφείο «Λυχνία Α.Ε.», Τιμή €19,50.

Αυτός ο τόμος περιέχει επτά μελέτες οι οποίες διαχωρίζονται σε δύο θεματικές ενότητες. Στην πρώτη ενότητα, με θεματολογία το Αρχείο Προφορικής Παράδοσης του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών, αναδημοσιεύονται τρία άρθρα στα οποία καταγράφεται και αναλύεται η συγκρότηση αυτού του αρχείου από το έτος 2008 και μετά. Στο πρώτο άρθρο δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη συγκρότηση και λειτουργία αυτού του επιστημονικού αρχείου, όχι απλώς ως υποδομή υποστήριξης επιστημονικών εργασιών αλλά και ως μέσο διάσωσης των μαρτυριών των φορέων της προφορικής παράδοσης, οι οποίες έσβηναν λόγω του θανάτου τους με το πέρασμα του χρόνου. Η αλλοίωση του δημογραφικού χαρακτήρα της Κύπρου, η τεχνολογική και τουριστική ανάπτυξη και η ένταξη της Κύπρου σε ένα παγκόσμιο οικονομικό και επικοινωνιακό σύστημα, με αποτέλεσμα τη σταδιακή αλλοίωση του παραδοσιακού πολιτισμού και την εξάλειψη του κυπριακού γλωσσικού ιδιώματος, αναφέρονται ως πρόσθετοι λόγοι για τη συγκρότηση και ανάπτυξη αυτού του αρχείου. Γίνεται αναφορά στην συνέχεια στις τέσσερις φάσεις συγκρότησης του αρχείου, στον καταρτισμό σχετικού ερωτηματολογίου, στον τρόπο αρχειοθέτησης του υλικού και σε θέματα προσβασιμότητας. Στο δεύτερο άρθρο καταγράφονται και περιγράφονται τα διαδοχικά στάδια ανεύρεσης και περισυλλογής υλικού για το Αρχείο Προφορικής Παράδοσης, το οποίο σε πρώτο στάδιο κάλυπτε τις κατεχόμενες περιοχές και στη συνέχεια επεκτάθηκε και στις ελεύθερες περιοχές της Κυπριακής Δημοκρατίας. Αναφέρεται η συνεισφορά των ατόμων οι οποίοι συνέλαβαν καθοριστικά την δημιουργία του αρχείου, μόνιμοι ερευνητές, καθηγητές πανεπιστημίου του εξωτερικού καθώς και νέους επιστήμονες. Γίνεται και μνεία στη μεθοδολογία και τους κανόνες των συνεντεύξεων, την εξεύρεση ατόμων που ήταν σε θέση να προσφέρουν πολύτιμες πληροφορίες για την κυπριακή παραδοσιακή ζωή, τις διαδικασίες που τηρήθηκαν κατά τη διενέργεια των συνεντεύξεων και την απομαγνητοφώνηση και αρχειακή τεκμηρίωση του υλικού, το οποίο τηρείται σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή. Στο τρίτο άρθρο περιγράφεται το χρονοδιάγραμμα των εργασιών που πραγματοποιήθηκαν για τη συγκρότηση του αρχείου, η ένταξη νέων επιστημόνων στη διαδικασία εξεύρεσης υλικού για το αρχείο από το 2005 και η συμμετοχή τους στην καταγραφή συνεντεύξεων και στη αξιοποίηση των διαθέσιμων τεχνολογικών μέσων για την ψηφιοποίηση του αρχειακού υλικού.

Στη δεύτερη θεματική ενότητα του παρόντος τόμου αναδημοσιεύονται τέσσερα άρθρα με θεματική την κοινωνική, πολιτική και οικονομική κατάσταση στην Κύπρο κατά την εποχή της όψιμης οθωμανικής κυριαρχίας. Στο πρώτο από αυτά, γραμμένο στην αγγλική γλώσσα, περιγράφεται και αναλύεται η συμμετοχή του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Α΄ και άλλων επιφανών κληρικών και λαϊκών στα συλλογικά σώματα τα οποία εγκαθιδρύθηκαν μέσα στο πλαίσιο των οθωμανικών διοικητικών, κοινωνικών και οικονομικών μεταρρυθμίσεων που φέρουν την ονομασία *Tanzimat*. Αναφέρεται πως επί της εποχής αυτού του αρχιεπισκόπου οι σχέσεις μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων της Κύπρου ήταν αρμονικές, ενώ ο εν λόγω αρχιεπίσκοπος επιτέλεσε σημαντικό έργο και στον τομέα της παιδείας. Στο δεύτερο άρθρο περιγράφεται και αναλύεται διεξοδικά η εκμετάλλευση του τσιφλικιού της Πύλας στα χρόνια 1833-1838. Πρώτα αναλύεται το φαινόμενο της εκμετάλλευσης τσιφλικιών ως κατηγορίας γης προνομιακού τύπου και στη συνέχεια περιγράφεται η διάταξη και τήρηση των σχετικών λογαριασμών, οι κατηγορίες τους και πως γινόταν τελικά το κλείσιμό τους. Συζητείται στη συνέχεια ο εξοπλισμός και η διαχείριση του τσιφλικιού, με λεπτομερή καταγραφή των διαφόρων κατηγοριών του προσωπικού. Επίσης γίνεται αναφορά στο πως το τσιφλίκι

βασίστηκε στη ποικιλόμορφη γεωργία με γεωργικά, κτηνοτροφικά, δεντροκομικά και μελισσοκομικά προϊόντα να αποτελούν μέρη της ολικής παραγωγής. Υπήρχαν εξάλλου και οι λεγόμενες «βιομηχανικές καλλιέργειες», όπως το βαμβάκι, το μετάξι και το ριζάρι, σημαντικά προϊόντα εξαγωγής. Ακολουθεί μια οικονομική ανάλυση του τσιφλικιού, τα μικτά και καθαρά κέρδη ή ζημιές, οι διάφορες κατηγορίες των εξόδων, οι τρόποι πληρωμής των εργατών, οι κατηγορίες των εσόδων, τα συμπεράσματα και η συνοδευτική ελληνόγλωσση και ξενόγλωσση βιβλιογραφία. Το τρίτο άρθρο έχει ως θεματική τη διαχείριση των φορολογικών λογαριασμών του Κοινού της Κύπρου από την Κεντρική Δημογεροντία. Καταγράφονται οι συνέπειες της ελληνικής επανάστασης και ο απόηχός τους στο διεθνές πλαίσιο, στο εξωτερικό της αυτοκρατορίας γενικά και στην Κύπρο, καθώς και οι προσπάθειες του Τούρκου σουλτάνου Μαχμούτ Β΄ να ενισχύσει τα οικονομικά και τις ένοπλες δυνάμεις του οθωμανικού κράτους μέσω μεταρρυθμίσεων που είχαν εσωτερικό αντίκτυπο και στην Κύπρο, με επακόλουθο τη δημιουργία του Κοινού της Κύπρου, συλλογικός οργανισμός αποτελούμενος από τους ανώτατους κληρικούς και λαϊκούς των Ελλήνων της Κύπρου και επιφορτισμένος με την είσπραξη των φόρων. Στο τέταρτο και τελευταίο άρθρο σε αυτή την ενότητα ο συγγραφέας ασχολείται με το περιεχόμενο των οικονομικών κατάστιχων της Αρχιεπισκοπής Κύπρου μεταξύ των ετών 1800-1839/40. Αναλύει τα ιστορικά δεδομένα με έμφαση την παρακμή του οθωμανικού φεουδαρχικού και διοικητικού συστήματος, καταγράφει τις ονομασίες και κατηγορίες των διάφορων κατάστιχων και καταπιάνεται με θέματα σύνταξης και τεκμηριωτικής αξίας των κατάστιχων, καταλήγοντας σε διάφορα συμπεράσματα όσον αφορά τα χαρακτηριστικά τους.

-Οθωμανικά Έγγραφα της εν Κύπρω Μονής Κύκκου, εκδιδόμενα υπό Παύλου Χιδίρογλου, Λευκωσία 1973 (επανεκδόση). Σειρά: Πηγές και Μελέτες της Κυπριακής Ιστορίας, αρ. 5, Λευκωσία 2021, Διαστάσεις 19 x 28, 192 σελίδες + 24 πίνακες, ISBN: 978-9963-0-8164-6, Τυπογραφείο «Λυχνία Α.Ε.», Τιμή €14,50.

Αυτό το βιβλίο, επανεκδόση μίας εκ των πρώτων εκδόσεων του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών, αποτελείται από συλλογή οθωμανικών φερμανιών τα οποία προέρχονται από το Αρχείο της Ιεράς Μονής Κύκκου. Η αρχική έκδοση εντάχθηκε στα πλαίσια ιστορικής και φιλολογικής έρευνας των οθωμανικών πηγών της ελληνικής ιστορίας. Ο εκδότης στην εισαγωγή του περιγράφει τα εξωτερικά γνωρίσματα των φερμανιών και τα διπλωματικά τους χαρακτηριστικά, προχωρώντας στη συνέχεια στην ανάλυση του περιεχομένου τους. Στην αρχή τους τοποθετείτο το καλλιτεχνικό έμβλημα, η ούτως καλούμενη τούγρα, και μετά ακολουθούσε η εισαγωγή, η λεγόμενη προσαγόρευση. Στη συνέχεια ερχόταν η χαιρετιστήρια ευχή, η οποία διέφερε ανάλογα με το αν ο παραλήπτης του φερμανιού ήταν Μουσουλμάνος ή Χριστιανός. Ύστερα ακολουθούσε το κυρίως κείμενο, η λεγόμενη διήγηση, και τελικά η κύρωση και επικύρωση του φερμανιού. Στα φερμάνια συμπεριλαμβάνεται η χρονολογία και ο τόπος έκδοσης, ο οποίος ήταν η Κωνσταντινούπολη, πρωτεύουσα της οθωμανικής αυτοκρατορίας. Η γλώσσα των φερμανιών ήταν μια μορφή της τουρκικής βαθιά επηρεασμένη από τον περσικό ρητορικό λόγο.

Στο κύριο μέρος του βιβλίου δημοσιεύονται συνολικά 34 φερμάνια, πρώτα στην τουρκική της οθωμανικής εποχής, η οποία χρησιμοποιούσε την αραβική γραφή, και μετά σε πλήρη ελληνική μετάφραση. Σχεδόν όλα τα φερμάνια χρονολογούνται στο δεύτερο μισό του δέκατου ογδόου και στο πρώτο μισό του δέκατου ενάτου αιώνα. Οι θεματικές τους είναι κυρίως οικονομικές, πολλές φορές με σκοπό την αποτροπή παράνομων παρεμβάσεων στις οικονομικές υποθέσεις και στα περιουσιακά στοιχεία της Μονής Κύκκου από μουσουλμάνους αξιωματούχους της Κύπρου. Τονίζεται κατ' επανάληψη ότι ο οικουμενικός πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως είναι ο μόνος αρμόδιος για τη Μονή, και πως οι δικαστικές υποθέσεις οι οποίες έχουν σχέση με τη Μονή οφείλουν να εξετάζονται στο διβάνι της οθωμανικής αυτοκρατορίας στην Κωνσταντινούπολη. Γίνεται συνεχής αναφορά σε καταπιέσεις και βιαιοπραγίες σε βάρος της Μονής από Οθωμανούς αξιωματούχους, παρά το γεγονός ότι σουλτανικά φερμάνια εκδόθηκαν που απαγορεύουν αυτού του είδους καταπιέσεων. Υπάρχουν και φερμάνια τα οποία κάνουν

αναφορά στην καταπίεση χωρικών σε χωριά της επαρχίας Πάφου από τους Οθωμανούς φοροεισπράκτορες, καθώς και στον σφετερισμό βοσκότοπων της Μονής από τον σιπαχή και άλλους κάτοικους του τουρκικού χωριού της Λεύκας. Άλλο φερμάνι αναφέρεται σε καταγγελία η οποία έγινε εις βάρος των κατοίκων των χωριών Αστρομερίτη, Πεντάγιας και Εληάς, οι οποίοι διεκδικούσαν παράνομα δικαιώματα στους βοσκότοπους της Μονής. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον προκαλεί φερμάνι το οποίο δηλώνει πως ο αριθμός των κληρικών οι οποίοι διαμένουν μόνιμα στη Μονή Κύκκου έχει καθοριστεί σε 180, και ότι απαγορεύεται δια νόμου οποιαδήποτε αυξομείωση αυτού του αριθμού. Σε άλλο φερμάνι τονίζεται πως οι διαθήκες στις οποίες Χριστιανοί έχουν κληροδοτήσει ακίνητες περιουσίες σε διάφορες μονές, εκκλησίες ή και σε κληρικούς είναι σεβαστές εφόσον είναι σύμφωνες με το νόμο και με τις καταθέσεις Ελλήνων μαρτύρων. Τα φερμάνια αναφέρονται και σε άλλες κυπριακές μονές, όπως αυτή του Αγίου Γεωργίου Κύκκου στο χωριό Πεντάγια και αυτή του Τιμίου Σταυρού στο χωριό Όμοδος, μονή που διαλύθηκε στα μέσα του δέκατου ένατου αιώνα. Εν ολίγοις, τα εκδομένα φερμάνια παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες όχι μόνο για την ίδια τη Μονη Κύκκου, αλλά και για την οικονομική και κοινωνική κατάσταση της Κύπρου επί της όψιμης οθωμανικής εποχής.